

SLOVENSKI UČITELJ

**GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV**

ŠTEV. 10.   LETNIK XV.

TISK KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
V resnih trenutkih. (—ž.)	217
O šolski disciplini. (Marija Jurjevčič)	218
Volja — dominator animae. (Franc Govekar)	220
Ni nadomestila. (Janko Grad)	222
Slika v službi veronauka. (A. Čadež)	225
Nekaj za vse. (Arhangelj)	231
Materam. (H. K.)	233
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	235
Katehetske beležke	236
Zgledi	237
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	238
Raznoterosti	239
Slovstvo in glasba	240
Razno. (Na ovitku.)	

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 kron; naročniki-člani »Društva slovenskih katehetov« plačajo tudi 5 kron; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XV.

V Ljubljani, 15. oktobra 1914.

Štev. 10.

— ž.:

V resnih trenutkih.

Stanovski duh narekuje, kaj bodi dolžnost vsakega ob vsakem času; priganja nas, da radi in z veseljem opravljamo to, kar naš stan od nas zahteva, pa da odločno zavračamo vse, kar se s poklicem ne sklada, ali bi ga poniževalo.

Stanovskega duha nima, kdor kot učitelj ali učiteljica ne spoštuje in ne povišuje svojega poklica, kdor kot tak ne zna ceniti visoke naloge, ki je spojena z vzgojnim delom za mladino. Stanovska zavest mora prešinjati učiteljske vrste osobito v teh resnih dneh, ko z zaupanjem zremo na tisoče in tisoče vrlih slovenskih mladeničev in mož, ki se zapustivši svoje službe, domove, svojo družinsko srečo, bore za blagor očetnjave, za srečo Avstrije, za pravico in resnico. In med te junake se je pomešalo nemalo naših čvrstih tovarišev, ki so se poslovili od učilnic ter zamenjali uma svetle meče z jeklenim orožjem. Spremljali smo jih in jih še spremljamo z gorkimi molitvami in gorečimi prošnjami; toda s tem naša dolžnost in obveznost še ni poravnana. Stanovski duh nam kaže in narekuje novo delo, nova opravila. Bolj kot kdaj stopa danes v ospredje ono določilo prvega šolskega paragrafa, ki nam velevala, da vzgajamo mladino na temelju verstvenih in nravnih načel. Naj pride iz naših šol zarod, ki se bo izkazal junaškega v boju zoper nenravnost današnjih dni, zoper človeka nevredno modo, ki bo močan v revščini in nadlogi, v bolezni in smrti.

V službi Rdečega križa, v dobrodelnosti za vojne namene udeležujejo se učiteljice s svojimi učenkami hvalevredno zanimanje. Storimo tudi mi učitelji kar največ moremo. V težkih vojnih časih, ko gre, da zopet okrepimo ljudske moči, ga ni važnejšega opravila, kot je delo v službi mladine, ki nam je že po poklicu prisojeno in poverjeno. Stanovski duh nam mora za časa krvave vojske to delo kazati še v svetlejši luči, da se tembolj zavedamo velike odgovornosti.

Učiteljica bodi v teh zgodovinskih dneh še prav posebno vzor skromnosti in zgled rahločutnosti, kar se tiče obleke. Nobenega okraska, nobenega oblačila ne, ki ne bi moglo obstati pred sodbo preprostosti in dostojnosti. Morda bi se dala prav zdaj izvesti tuintam že davno izražena želja, naj bi se gčne učiteljice oprijele enotne, uniformne

noše v šoli. Vsem stanovom velja resen klic: Zdaj je čas in potreba, da se omejujemo v vseh potrebščinah zaradi domovine, ki bo ob dolgotrajnem vojevanju potrebovala še izdatne pomoči. Učiteljstvo je sicer že navajeno raznovrstnega omejevanja in pomanjkanja, a tudi to, kar je spadalo doslej med nepotrebne pritikline, naj odpade. Pogumno, pojoč in vriskajoč so šli naši tovariši na bojno polje. To junaštvo naj tudi nas osrčuje, da bomo nemale grenkobe šolskega življenja prenašali junaško in vztrajno, ravnaajoč se po geslu: »Bogu srce, zvestobo domovini, moč pa mladini!«

Marija Jurjevčič:

O šolski disciplini.

Ura je odbila štiri popoldne. Iz šole se je usul roj učenčkov. Še prijazen »z Bogom«, in razprše se na vse štiri vetrove, vsak proti domu. Učitelj postoji na pragu in gleda za njimi. Njegov obraz razodeva sicer utrujenost, a obenem vendar neko tiho zadovoljnost po prebitem trudu. Duh se mu polagoma vrača v navadno, vsakdanje življenje. — Prepričan je iz lastne izkušnje, da mu le »dobra volja« in svežost duha rodita uspehe pri poučevanju. Veliko mu pripomore k temu kratek večerni izprehod v naravo, kjer mu lahek vetrec prepodi vso morebitno nervoznost, kjer se z zadnjimi solnčnimi žarki poslovijo od njega tudi vse neprilike današnjega dne. Izprehod in pa počitek ustvarita nov srečen in vesel dan njemu in njegovim učencem. — Vedrega duha stopi drugi dan v učilnico. Pouk se prične. Stvarno in metodiško dobro pripravljen, se ve izogniti vsakemu kamenu, ne spravi ga vsaka malenkost iz ravnotežja. To je učitelj-umetnik, ki ve, da je šola delavnica, a ne poizkuševalnica. Otroci ga pazljivo poslušajo, vseh oči so obrnjene nanj, nobeden ne kali miru z nepotrebnim šepetanjem. Ljudstvo kmalu spozna in uvidi, da ima učitelja-mojstra v svoji sredi, ki je vreden vsega spoštovanja.

Torej rečemo kratko: dobra volja in temeljita priprava na pouk sta podlaga dobri disciplini. Ne bodi pa v šoli prenatrčen, preobčuten za vsak tudi najmanjši prašek, a zopet ne slep, da bi preziral sumljive napake. Če želiš uspehov, bodi konsekventen. Ne podiraj danes, kar si včeraj sezidal.

Če pa hočeš kako posebno napako, ki se je vrinila v tvoj razred, iztrebiti, imenujemo to ravnanje dresuro, ki je pa le orodje v rokah dobre discipline. Dobra dresura ni še dobra disciplina. Veselje je sicer pogledati učence, ki sede kakor pribiti v klopeh. Izkušen šolnik pa si bo mislil: Za to dresuro je bilo treba dosti dragega časa. Obenem pa tudi utruji in slabi otroško telo ter nalaga mlademu, nezrelemu duhu preveč napora in živčevju preveliko napetost. Naravne kretnje, n. pr. gibanje rok, nog ali glave, ne motijo pouka ter jih ne kaže ovirati, ker so otroškemu organizmu potrebne in koristne.

Neuki ljudje trdijo, da moramo učitelji otroke »trdo držati«, male poredneže nekoliko polasati, za velike zlobneže pa rabiti šibo, in imeli bomo najložje delo na svetu. Žalost nas objame, ko čujemo mnenja raznih »nadpedagogov«. — Če hočemo robotost gladiti z robotostjo, če lečiš zlo z zlom, storiš veliko pedagoško hibo. Da postane otrok prijazen in miren, opusti vsako besedo, ki ga le draži in žali. Da pa je učitelj sposoben tako vzgajati, mora imeti razen srečnega naravja tudi precej obširnega znanja o otroški duši.

Grda razvada otrok je razgrajanje. Če se je to zlo vrinilo med tvoje učence, ne pusti jih nikdar samih. Pred poukom in v odmorih bodi v razredu. Ne dovoli jim glasno govoriti, vstajati s svojih sedežev, loputati z vrati, vsak mora iti dostojno na svoj prostor itd. Če uvažuješ nekaj časa te malenkosti, se otroci popolnoma odvadijo razgrajanja. Mirni so celo takrat, ko jih ne nadzoruješ. Učenci, ki so mirni pred poukom, so tudi pazljivejši med poukom.

Kje pa iščimo pravzaprav pravi izvor nemiru med poukom? Zdi se mi, da bomo morali največkrat reči le: mea culpa, mea culpa. Ali je priprava na pouk pomanjkljiva ali pa ne poučujemo intenzivno, temeljito. Koliokrat smo krivi sami, da se učenci posebno v zadnjih klopih dolgočasijo med poukom in si preganjajo dolgčas vsak po svoje. Poučujmo zanimivo, ponavljajmo priučeno snov posamezno in v zboru ter izprašujmo pogosto zlasti one učence, ki ne slede pouku. Tako poučevanje je sicer zelo naporno, a uspehi nam slade in lajšajo trud in napor.

Pri prenapolnjenih razredih se pogostokrat dogodi, da učenci ne izdelujejo točno in vestno svojih nalog. Temu odpomoremo, če pismene izdelke večkrat pregledujemo in popravljamo. Če otrok ve, da se učitelj zanima za njegove naloge, jih bo prav gotovo pisal pazljiveje. Zato je dobro, če učenec, ki pride k tabli pisat ali računat, pokaže zvezek učitelju.

Kako odvadimo učenca nepokorščine, upornosti in svojeglavnosti?

Otroka telesno kaznovati, je prvič nečastno, drugič postavno prepovedano in tretjič nevarno, ker s tem netimo le sovraštvo med domom in šolo. Učitelj, ki vihti šibo nad svojimi učenci, ponižuje svojo osebo in svoj stan na nivô nekdanjih »šolmoštrov« — dosluženih vojakov. Ubogi otroci tedanjih dni! Bili so žrtve popolne nesposobnosti in neznanja svojih učiteljev v poučevanju in odgojevanju. Mi pa, ki poznamo otroško dušo do najfinejših strun, ne storimo tako debelih pedagoških hib. Saj vemo vsi, da moramo ravnati »natur- in kultur-gemäß«.

Najvestnejšemu učitelju se pa tudi včasih pripeti, da ne izda nobeno disciplinarno sredstvo in poseči mora vmes višja šolska oblast. — Kjer starši podpirajo učitelja, zadostuje le grožnja: »Povedal bom staršem...!«

Hudobne otroke proti volji njih staršev poboljševati, je pa brezuspešno.

Če si primoran naznaniti celo uporne starše višji oblasti, potrebuješ dokazov, ki podpirajo tvojo pritožbo. Dobro je, če si sproti sestavljamo nekak zaznamek, kdaj, kje in kako je zakrivil ta ali oni otrok. Sicer

veljaj vedno načelo, da bodi učitelj sam odgovorni gospodar v svojem razredu. V izrednih slučajih nepokorščine ali sirovosti pa pokliči priče — tovariše ali člane krajnega šolskega sveta, ki naj se v omenjeni zaznamki podpišejo. Na potrdilo in izjavo teh se lahko sklicuješ in opiraš.

Kadar kaznuješ, ne dovoli, da bi te nadvladala jeza. Vsak prestopnik kaznuj strogo objektivno in po pouku. Otroci imajo sicer radi take gledališke predstave, ker jim nudijo mnogo smeha in zabave. Pouk le toliko ustavi, da zapoveš mir in da ostane nemirnež po pouku v šoli. Tako ravnanje te obvaruje nemoške, sramotilne jeze.

Pa tudi šolska soba razodeva disciplino njenega gospodarja. Ne predstavljajmo si sicer učilnice kot lep, udoben salon, kjer ni najmanjšega praška in madeža. Učitelj si le prizadevaj, da se udomači v šolski sobi red in snažnost, v kolikor je to mogoče.

Dobra disciplina je tudi tesno združena z osebnostjo, značajem učiteljevim. Bodimo natančni, a ne sitni, mirni, a ne mrtvi, vestni, a ne škrapulozni! in dobra disciplina je v naših rokah.

Franc Govekar:

Volja — dominator animae.¹

Znan je izrek pravoslovca Münsterberga: »Nočemo biti čednostni, pač pa učeni.« S tem je poudarjal umsko izobrazbo, zavrgel pa izobrazbo srca in volje. In vendar je to poslednje za vsakega človeka neobhodno potrebno; kajti brez izobrazbe srca in volje ostane človek vedno v nevarnosti, da zgrehši svoj glavni namen na zemlji: služiti Bogu in sebe zveličati. Posebno važna je izobrazba volje, ki je kakor kraljica, ki v nas gospodari. Dominator animae jo imenuje sv. Tomaž Akvinski. V največ slučajih, ko smo grešili, ni bilo krivo spoznanje, razum, ampak slaba volja. Iz volje izvira greh; kajti volja je prosta, odbije lahko najboljše in najplemenitejše misli in se odloči za najbolj grešne stvari, čeprav jih spozna razum za napačne. Zato je treba voljo utrditi v dobrem.

Kot predpogoj so potrebna določena krščanska načela, ki jih pozna vsak kristjan, dalje spoznavanje samega sebe, svojih slabosti, napak, pa tudi vrlin. *Γνωθι σαυτόν* so rekli že stari.

S spoznavanjem samega sebe mora biti združeno samozatajevanje — askeza (*ἀσκέω* = vadim se). Askeza se smatra mnogokrat za nekaj nenavadnega, za nekaj, za kar so bili ustvarjeni le svetniki, ne pa mi navadni ljudje. In vendar je za izobrazbo volje potrebna askeza, ki v najširšem pomenu besede ni nič drugega, kot vaja v premagovanju in zatajevanju. Vsako dejanje zatajevanja nam krepi voljo in zmanjšuje slabo nagnjenje. »**Kakšen preobrat**«, je prav pisal nedavno Slov. Učitelj, »povzroči v človekovi duši vsako tudi najmanjše, toda do pičice natančno

¹ Kraljica duševnih zmožnosti.

izvršeno delo; zrasle so v človeku notranje moči, nanovo se je zbudilo veselje do rednega življenja.« Filozof Nietzsche sam pravi: »Slabo smo porabili dan, v katerem se nismo vsaj nekoliko v kaki reči premagali.«

Volja se utrjuje v dobrem zlasti tudi s pridnim delom in vestnim izpolnjevanjem stanovskih dolžnosti. Ravno tukaj se je treba največ premagovati zoper lenobo in mehkuznost.

Slednjič je izvrstno sredstvo za izobrazbo volje potrpežljivo in stanovitno prenašanje trpljenja. Človek mora pomen in skrivnost trpljenja prav umevati; vedeti mora, da Bog pošilja trpljenje v njegovo korist. Pesimist Hartman sam pravi: »Vsako trpljenje blagonsno vpliva na nas, ako je sprejememo kot sredstvo, da se moralno izpopolnjujemo.«

Poleg volje je še veliko drugih duševnih zmožnosti, ki imajo velik vpliv na voljo, n. pr. razum, spomin, domišljija itd. Zlasti fantazija ima velikanski vpliv na voljo; kajti fantazija s svojimi predstavami lahko otemni razum, da vidi v grehu nekaj dobrega, za kar se nato odloči tudi volja. Nad vsemi temi zmožnostmi mora vladati volja. »Den Willen bilden heißt ihn so erziehen, daß er durch fortgesetzte Übung in der Ausübung dieses Herscherrechtes ganz sicher ist,« berem v »Pharusu« leta 1913.

Poleg tega pa našteva jezuit Julij Beßmer v svojem spisu »Willenlosigkeit u. Willenschwäche« Stimmen aus Mar. Laach l. 1912., str. 150 in 282, štiri stvari, ki posebno vplivajo na voljo, jo slabe ali ji celo popolnoma vzamejo moč.

To so predvsem grešne strasti. Mladenič morda premaguje nekaj časa skušnjave; prišla pa je posebno huda, in — podlegel je. Strast je zmagala voljo. Če se to zgodi večkrat, postaja volja vedno slabša. Ex iteratis actibus oritur habitus. Človek postane suženj strasti. Sedaj je v človeku strast kraljica, volja pa dekla. Ali so taki ljudje izgubljeni? Ne! S pridnim delom, s samozatajevanjem si morajo vzgojiti krepko voljo, ki zamore s pomočjo milosti božje premagati strast.

Dalje škoduje volji in jo zelo slabi neka malosrčnost, vsled katere se človek boji vsakega truda in napora, ali pa celo misli, da bo vse njegovo delo zastonj in da ne bo nikdar dosegel cilja. Ali ni prav med dijaki mnogo takih malosrčnikov! Boje se truda in napora pri učenju; zato se težko, neradi in dolgo pripravljajo, preden začno študirati. Prav ta malosrčnost je največkrat tista lenoba, ki je vzrok, da dobi dijak toliko slabih redov in da morajo radi dijaka njegovi domači prestatati toliko skrbi in žalosti.

Kako ozdraviti take malosrčnike? Sebe morajo priganjati k delu in premagovati lenobo in mehkuznost. Z vztrajno vajo in samozatajevanjem si bodo vzgojili krepko voljo, ki jim bo pripomogla, da bodo premagali malosrčnost in se pogumno, veselo in brez strahu pred trudom in naporom lotili učenja.

Mnogo škoduje volji in jo slabi tudi ona vihravost, lahkoživost, nestanovitnost in lahkomiselnost, vsled katere so mnogi ljudje popol-

noma odvisni od svoje domišljije in od svojih čuvstev. »Augenblicksmenschen« jih imenuje Beßmer. Koliko je takih lahkomišelnih, nestanovitnih in nezanesljivih ljudi, posebno še med dijaki! Ko se v šoli razlaga, sanja dijak o vseh drugih stvareh. Ali je potem čudno, če doma zdihuje, da ne razume! Ko je vprašan, odgovarja tjavendan, da le nekaj pove, potem se ne uči, ker se zanaša, da ne bo vprašan. Toda, kolikokrat mu izpodleti in posledica je — slabo izpričevalo. Kako hitro se da zapeljati od hudobnih tovarišev, da stori kako nerodnost! Kako pomoči takim ljudem? Močne volje jim je treba. Brzdati morajo domišljijo in čuvstva obvladati. Dijak se mora premagati, da ohrani pazljivost v šoli in zbranost doma pri učenju. Seveda je treba za to truda, a uprav s tem si bo vzgajal voljo, ki bo gospodarila nad domišljijo, da bo lahko premagal lahkomišelnost in lahkoživost in da bo postal kdaj zanesljiv, resen in značajan.

Slednjič vpliva posebno slabo na voljo in ji vzame vso moč pomanjkanje idealov.

Ideal je nekaj popolnega, lepega, dovršenega, kar želimo doseči. Najvišji ideal človeškega življenja je delati vedno in v vsem dobro, kar največ dobrega, varovati se hudega in sebe vedno bolj izpopolnjevati. To mora biti naša želja, hrepenenje našega srca. Nič ni bolj važno za človeka, posebno še za dijaka, kakor da ima ideale. Gorje mu, če jih nima, ali če ima napačne, če mu je ideal to, kar nese, ali kar nudi užitek, kar dela zabavo! Tak revež nima dovolj močne volje, da bi izpolnjeval svoje dolžnosti, ne najde miru, sreče in zadovoljnosti. Pravi ideali pa ga navdušujejo in mu dajejo moč, da preмага vse težave, ki so združene z izpolnjevanjem stanovskih dolžnosti in si tako krepi voljo; in tak postane značajan, koristen ud človeške družbe.

Janko Grad:

Ni nadomestila.

Boj zoper versko šolo in klic po svobodni šoli se je v sedanjem vojskinem vrvenju le na videz polegel, a se bo nedvomno zopet pojavil, kakor hitro bodo vtaknile razdražene armade orožje v nožnice.

Skritih in odkritih sovražnikov verske šole ne manjka tudi pri nas ne; toda skrb naša bodi, da se ne okrepe in da vernemu slovenskemu narodu ne izpulijo najdragocenejšega zaklada, najdražje svetinje — vere. Sovražniki Cerkve in države se dobro zavedajo, da je mladina dovzetna za vse dobro, a še bolj za slabo, in da pridejo najprej do svojega cilja, če spode iz šol zastopnika Cerkve, namestnika božjega Učenika, če vržejo iz šol znamenje našega odrešenja — sveti križ, če vsejejo v srca mladine seme brezverstva. Le to jim beli glave, s čim bi nadomestili veronauk po šolah, da bi zamašili grozno vrzel, ki bi

se pokazala pri tem dejanju. Ugibali so in ugibali in se slednjič odločili med drugim tudi za večje gojenje umetnosti.

Umetnost naj bi tedaj nadomestovala veronauk v razkristjanjenih šolah, umetnost naj bi bilo edino blažilo srca ter naj bi varovala mladino propasti. Umetnost naj bi tolažila trudnega zemljana, mu brisala solze raz žalostno lice ter mu lajšala smrtno uro!

Kdo bi se protivil, če pridejo nasprotniki verstvene šole, pa zahtevajo, da naj se zbuja in goji v šoli in med ljudstvom čut za umetnost!? Saj je uprav Cerkev tisti faktor, ki je od nekdanj pospeševal umetnost ter podpiral umetnike, pa še danes morda največ stori v prosep pravne umetnosti. Ne moremo pa odobravati pretiravanja, ki bi bilo za naše ljudstvo celo škodljivo. Ne smemo pozabiti, da je jela slava Aten temneti, ko je bila umetnost atenska na višku.

Pa vkljubtemu se katoliško misleče učiteljstvo ogreva za gojenje umetnostnega čutenja tudi v najnavadnejši šoli, saj naše šolske oblasti celo priporočajo, da skušamo tudi v ljudski šoli v tem oziru storiti, kar je potrebno ter zlasti paziti, da se ohranijo med nami stare umetnije, da se varujejo spomeniki. Odločno pa se bomo branili, da bi se pod pretvezo »svoboda šole je v nevarnosti«, potisnil naši mladini v roko čopič mesto rožnega venca, in kup slikarskih umetniških predlog mesto mašne knjižice in pesmarice. Mi ne mislimo, da je le risanje in slikanje umetnost, ampak tudi petje in glasba, zlasti cerkvena, ki pa zraven tega povzdiguje naše misli visoko gori nad oblake, proč iz doline solz.

Če nasprotniki verske šole res mislijo, da bi bilo z umetnostjo možno vsaj deloma nadomestiti veronauk v šoli, se silno motijo. Najkrasnejša slika je le drobce prekrasne narave, ki jo je ustvaril Bog in jo okrasil s prečudnimi umetnijami. In ni ga umetnika, ki bi mogel kaj tako lepega in popolnega narediti, kakor je božje stvarjenje. Kar naredi človek, in bodisi najslavnejši umetnik, je nepopolno; kar pa je nepopolno, ne more osrečiti človeka. Kako prav je moral priznati celo Nietzsche: »All die Verfeinerungen durch unsere Kultur dienen nur dazu, in den Menschen das religiöse Bedürfnis noch mehr zu wecken.« Umetnost pač dviguje človeka, mu blaži srce, bistri um, mu zbuja čut za lepo, a je in ostane vedno le delo človeških rok, plod človeškega razuma. »Vse bo minulo, vse prešlo, moje besede pa ne bodo prešle«, je rekel naš Odrešenik.

V nedeljo naj bi naš kmet, truden in upognjen od teže dela, sedel pred stojalo, vzel v žuljave roke čopič in barve ter risal in slikal sence in odsev lepote, ki jo je ves teden gledal tam zunaj v prosti naravi pri svojem delu. Delavec, ta ubogi stroj kapitalizma, pa naj bi hitel mimo odprtega božjega hrama tja pred zaprta vrata muzeja in si za trdo prisluženi denar izposloval vstop ali pa se vozil na daljne razstave, ki bi jih smel ogledovati zopet za denar. Ali bi ta dva stebra države res mogla utešiti želje srca, ki hrepeni po boljši, vzvišenejši hrani? Ali res mislijo nasprotniki verske šole, da bi s po-

močjo umetnosti brez vere zamogli vzgojiti nraven, pošten, krepak in pa tudi srečen rod? Ali ni uprav vera človeku edina tolažilna vodnica skoz življenje? Ali ni vera največja, najsvetejša postava, ki varuje vsakega državljana pred slabimi in hudobnimi dejanji vse drugače kot strah pred ječo in vislicami?

In ta sveta postava naj bi ne smela več ogrevati src naše mladine, katoliški duhovnik in učitelj bi ne smela v šoli več kazati mladini cilja, proti kateremu hitimo vsi?! Največje in najlepše vzgojno sredstvo naj bi se vrglo iz šole, med staro šaro? O naj le obešajo svobodomisleci v šole mesto križa umetnije; naj le trgajo vero iz src naše mladine, samo pozabiti ne smejo, sezidati potem poleg šolskih poslopij tudi ječe in postaviti vešala!

Zdi se mi pa tudi, da nasprotniki verske vzgoje umetnosti niti prav ne poznajo ne; kajti, ko bi jo poznali, bi morali vedeti, da so bili najboljši umotvori delo strogo vernih katoliških mož-umetnikov. Jaz jih namreč tako hudo ne sodim, da bi mislili pri tem na umetnosti, ki žalijo čut sramežljivosti in ki se morajo skriti pred vsakim spodobnim človekom — kaj šele pred mladino! O take umetnije pač ne morejo biti delo naših mož!

Risanje, slikanje in upodablajoča umetnost tedaj nikakor ne more nadomestovati verouka v šolah.

Kaj pa slovstvo?... Tudi na to so mislili nasprotniki verske šole. Kaj ko bi se ta gojila mesto verouka? Znesli so skupaj vse pesnike in pisatelje, pobrali vse vzgojitelje vseh dob, zbrali vse besede in zloge svetovnih velikanov, da bi sestavili za ljudstvo svetovno literarno delo, ki bi jim nadomestovalo katekizem. — Pa zastonj! Ko zapoje v nedeljo zvon v cerkvenih linah, odloži naše ljudstvo knjige in hiti v cerkev poslušat večno lepi stari evangelij in častit in molit svojega Stvarnika. In potnik — daleč tam v dobravi

»pade na tla,
v sinji višavi moli Boga:
„Hvaljen na veke — sveta vladar!
Ti si življenja moj'ga mornar!
V prahu pred Taboj tukaj klečim
Oče nebeški — Te glasno častim!“

Šele potem, ko se je ubogi zemljan pogovoril s svojim nebeškim Očetom, ko mu je potožil svoje reve in nadloge in ga vdano prosil pomoči, potem pride na vrsto čtivo.

Mi Slomškarji — in učitelji sploh — pač ne moremo in ne smemo in nočemo zabranjevati našemu ljudstvu te edine tolažbe in mu usiljevati mesto te nekaj, kar ga more samo izpopolnjevati in poučevati, a večno osrečiti nikdar. Vnemamo se pa seveda, kakor za drugo umetnost, tudi za slovstvo. Saj čtivo izpopolnjuje človeka in ga npravno vzgaja, mu blaži srce, bistri um, krepi voljo, a to le tedaj, če je čtivo

dobro. Je pa del naše moderne literature, ki nikakor ne vzgaja ljudstva, ampak ga tira v nemoralnost — v propast. S takim čtivom pa proč od našega ljudstva, nikar pa, da bi mu ga celo usiljevali mesto verouka!

Slovstvo mora biti, če hočemo z njim ljudstvo vzgajati, izpopolnjevati, dvigniti, pač tako, da krepi in pospešuje vero. Taka literatura, tako čtivo bo vzvišeno, idealno, ne pa tako, ki verouk izpodriva. Literatura tedaj tudi ne more nadomestiti v šoli verouka, pač pa ga lahko in ga tudi mora podpirati. — Nasprotniki verske šole bodo morali torej še iskati nadomestila za verouk, našli ga ne bodo, najti ga ne morejo.

Tudi med Slovenci ne manjka pristašev svobodne šole. Tudi med nami so možje, ki jim je verouk v šoli odveč, ki nečejo biti apostoli vernega naroda, ampak svobodomiselnega. Gorje slovenskemu ljudstvu, če bi se njih želje uresničile; usoda bi mu bila zapečatená in zgodovina bi le še pisala: »Bili so Slovenci...«

A. Čadež:

Slika v službi veronauka.¹

(Pomen in uporaba slik.)

Znano je ono temeljno pedagoško načelo: *Nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu*. V času novejšega katehetskega gibanja se izlepa ni kaka stvar tako močno poudarjala kot nazornost pri pouku; verstveni pouk brez nazornosti in brez nazornih pomočkov je pomanjkljiv, dostikrat mrtev, ker ne zbudi pozornosti in ker ne pritegne k sodelovanju vseh čutov. Z gorko besedo ter z živahnim pripovedovanjem utegneš sicer pred dušne oči otrokove pričarati podobe, ki po slikovitosti vsled intenzivnega delovanja domišljije morda celo prekašajo resnične podobe. Kljub temu pa velja pravilo, da dobro ponazorilo navadno veliko več premore, nego beseda. Tudi v tem pogledu nam je Jezus Kristus kot eminentno praktični pedagog, najlepši vzor. Stvari v naravi, navade in običaje vsakdanjega življenja, vse, kar je bilo njegovim poslušalcem domačega, je uporabil, da je s tem ponazoril nadnaravne resnice. Od Jezusa so se učili apostoli in katehetje starokrščanskih časov, ki so se pridno posluževali raznih ponazoril, za kar so nam zlasti *katakomb* e živo spričalo. De Waal² pravi: »Slike v katakombah so takorekoč katekizem v podobah, ki tolmači in pojasnjuje najvažnejše verstvene resnice krščanstva...«

Simbole, ki jih rabimo še dandanes in ki značijo ali verske resnice ali kak nraavstveni nauk, najdemo večinoma že na stenah katakomb in starih bazilik. Poleg tega se nahajajo v katakombah risbe in

¹ Referat na katehetskem tečaju v Pazinu dne 15. julija t. l.

² *Roma sacra*, München, Allg. Verl. Ges. 1905 S. 98

slike, ki predočujejo dogodke iz stare in nove zaveze. Torej že v katekumbah imamo ilustrovane zgodbe sv. pisma, pa tudi kratek ilustrovani katekizem. Verniki starokrščanskih časov niso še imeli pisanih ali tiskanih katekizmov, da bi se iz njih učili, imeli pa so zadostno nadomestilo ne le v pridigah in cerkvenih spevih, ampak predvsem v cerkveni umetnosti.

Tudi danes ima slika zlasti pri verstvenem pouku še vedno veliko vrednost in vlogo. Pretiravati seveda ne smemo; toda če drugega ne, to pa mora vsakdo pripoznati, da je podoba velik pripomoček katehetu. Podoba pripomore, da otroci jasno ali pa vsaj boljše umevajo to, kar jim katehet pripoveduje. Res je, da si boljši otroci ob živem podajanju in pojasnjevanju sicer napravijo nekako sliko v duhu, a ta je velikokrat napačna, ali vsaj motna in meglena zlasti pri slabotnih otrocih. Velikokrat pa si mali poslušalci ničesar ne predočujejo, to je takrat, kadar je pripovedovanje mrtvo ter vsled tega ni zanimanja in pazljivosti. Pravilna slika pa razprši vse napačne predstave, podpira pravo umevanje ter budi zanimanje.

Podoba pa deluje tudi na čustva otrok: blaži srce, mehča in nagiblje voljo zlasti če se otroci popolnoma zatope v stvar, ki o podoba predočuje. Naš dunajski tovariš V. Pichler pripoveduje, da je jnekoč pokazal v 3. razredu podobo, ki predočuje jutranjo molitev otroka. Takoj se oglasi eden izmed učencev rekoč: »Zdaj bom pa tudi jaz vsako jutro lepo molil.«

Kar otrok ni samo slišal, ampak tudi z očmi opazoval, ostane obenem s sklepi, ki so se takrat porodili, dalj časa in trdneje v spominu.

Da je podoba pri verstvenem pouku ne le koristna, ampak naravnost potrebna, v tem so bili katehetje vseh časov edini. Bolj kakor nekdanj pa uprav sedaj sili na dan odločna zahteva, naj se ilustrira tudi šolski katekizem. Na dunajskem kongresu za katehetiko je bil brez ugovora sprejet predlog, naj se nova učna knjižica »Religionsbüchlein«, ki je namenjena prvim trem razredom, opremi z dobrimi sličicami, kar se je tudi prav povoljno izponeslo. — Nedavno so vpeljali v friburški in rottenburški škofiji nov mali in srednji katekizem s slikami. Izvršil jih je duhovnik J. Amrhein, ki se je v slikarstvu izobrazil na akademijah v Florenci, Monakovem in v Parizu.

Na vprašanje »Ali naj bo katekizem z ilustracijami opremljen?« odgovarja znani škof dr. pl. Keppler tako-le: »Ne bom našteval razlogov za in proti; toda bodočnost bo pritrdila tistim, ki zahtevajo in zagovarjajo katekizem s slikami. Če je želeti, da se sprejmo slike v kako šolsko knjigo, naj se ta ugodnost ne odreka katekizmu, ki ima samo abstraktno vsebino, ki v kratkih besedah pove tako velike in važne resnice, ki nalaga že otroku dolžnost, da mora misliti. — Kdor sodi in se boji, da bi utegnila slika kratiti veljavo in čast katekizmu, pač nima prave sodbe o vrednosti in dostojanstvu verstvene slike. — In če bi

imele slike v katekizmu vsaj eno dobro plat, da bodo otroci to resno knjigo rádi imeli, potem bi že iz tega razloga morali zagovarjati ilustrovane katekizme. Seveda ne sme postati katekizem — knjiga s podobami; to bi se ne skladalo s svetostjo vsebine. Zato bi se moralo sprejeti to-le načelo: Nobene slike naj ne bo samo radi lepšega, nobene samo za zabavo, nobene, ki bi ne bila v tesni zvezi z besedilom in ki bi ne pojasnjevala naukov in resnic katekizmovih ...» (Tako škof Keppler.)

Katehet V. Pichler je objavil o poslikanih katekizmih obširno razpravo (»Christl.-pädagog. Blätter«, 1913 in 1914). Iz nje povzamemo samo eno stvar, ki je značilna za puščobo sedanjih naših veronaučnih knjig. Pichler pravi med drugim: »Če si ogledamo lepe stare katekizme blaženega Petra Kanizija, škofa Maltitza in Heldinga, patra Mihaela S. J. in drugih — potem pa današnji katekizem, tedaj se zdi, kakor da je tudi pri nas besnel vihar boja zoper svete podobe, ki je zapustil za seboj praznoto in puščobo ter uničil vse, kar je nekoč ustvarila vere in svete ljubezni prešinjena umetnost; prizanesel ni niti podobi križanega Zveličarja. Naš katekizem nima na sebi niti najmanjšega verskega znamenja. Kdor ne bi razumel jezika, v katerem je tiskan naš katekizem, ne bi niti vedel, da ima verstveno knjigo pred seboj ... Še celo najslabša računica ima kaj mikavnega za opremo, knjiga pa, ki otrokom posreduje verstveno znanje, je mrzla, hladna, brez mika, razen če imajo otroci toliko spoštovanja in ljubezni do svete vere, da nekoliko tega spoštovanja odpade tudi na knjigo. Toda število takih učencev in učenk je čedalje revnejše ... Zanimivo bi bilo izvedeti, kdo je v prvi vrsti pritiskal, da so slike izginile iz katekizmov; ali morda mračni janzenizmovci? ... Vsekako so tisti, ki so to zagrešili, pripravili otroke ob veliko plemenitega, blagega in svetega veselja, pa tudi ob izborno sredstvo, ki bi pripomoglo, da bi mladina jasneje umevala verstvene nauke, jih bolje v spominu ohranila ter se navzela močnih nagibov za lepo življenje po veri. Ako bi pustili, da bi se nam ta nedostatek še nadalje očital, bi to tem škodljiveje vplivalo, čimveč se za prikupno opremo drugih knjig in za nazornost drugih predmetov stori. Ta pomanjkljivost naših katekizmov se je že čestokrat grajala, zato so skoraj vse novejšje izdaje katekizmov več ali manj opremljene s sličicami in ponazorili.« (Omenjamo, da med avstrijskimi narodi v tem oziru prednjačijo Čehi, ki so si že leta 1911. oskrbeli lepo ilustrovan »Veliký Katechismus Katolického náboženství«. Slike je uredil dr. Podlaha v Prahi. Dobiva se v c. kr. založbi šolskih knjig.)

Povrnem se zopet k prvotni témi. Pristaši najnovejšega problema na šolskem polju, prijatelji takozvane »d o l o v n e š o l e«, smatrajo še celo ponazorovanje s slikami (pri profanih predmetih) za nezadostno in nepopolno; pravijo namreč, da si more otrok jasne in pravilne predstave ustvariti le tedaj, če vsi čuti sodelujejo in ne samo vid in sluh, kajti

noben čut ne more drugega popolnoma nadomestiti. Nazori in predstave otrokove so tem jasnejše in trdnjše, tem izrazitejše, čimveč čutov je sodelovalo. In prav v tej zahtevi je izraženo bistvo delovne šole, ki naj se po možnosti uveljavi tudi pri verstvenem pouku. Pri krščanskem nauku je seveda najkrepkejši učni pripomoček jasna, umevna in otroškemu umevanju prikrojena beseda, ki pa naj dobi v sliki, v nazorilu krepko oporo. To je pa tudi skoraj edini pomoček, ki pa njega važnost — žal — le premalo vpoštevamo.

O pomenu slik in podob za šolski in še posebej za verstveni pouk je menda vsakdo prepričan. Prav radi tega je obsojati, da se po naših šolah nahaja tako malo pripomočkov, ki bi jih mogel uporabljati katehet. Izgovor, da so slike in zbirke za katehetsko stroko predrage, bi deloma obveljal le tedaj, če bi se za učila, ki jih rabijo svetni učitelji, ne izdale naravnost ogromne vsote.

Tudi tožba, da verstvenih ponazoril sploh ni veliko na izbero, ni upravičena. Ne manjka jih, samo poiskati, naročiti in uporabiti jih je treba.

Kratko naj tangiram tudi vprašanje, kakšne naj bodo slike, da jih smem in morem rabiti v šoli? Dve stvari prideta v poštev: prvič stvar, predmet, ki ga slika predočuje, drugič način, kako je slika izdelana. Sodim, da je za nas v prvi vrsti merodajno, kaj predočuje slika; kajti nazorila, ki jih katehet rabi, imajo najprej namen, ustvariti v duši otrokovi prave in jasne predstave. Katehet bo torej zahteval take slike, ki so sposobne, da ga podpirajo vsebinsko, stvarno in tudi metodiško. Ako slika ustreza tudi umetniškim in estetičnim zahtevam — tembolje. Umevno pa je, da nihče ne bo segal po slabih in ničvrednih ponazorilih, ki bi poleg tega morda še žalili estetični čut otrok.¹

¹ Prof. Rudolf Resch je dne 16. aprila 1914 na katehetskem shodu v Oberhollabrunnu v posebnem predavanju našteval zahteve in pogoje dobrih slik. Poudarjal je sledeče:

- Slika mora zadeti pravi moment, tisti trenutek v zgodbi ali dogodku, ki je najodločilnejši, najkoristnejši in najuspešnejši. Zadnja večerja, ki jo je naslikal Leonardo da Vinci, je gotovo velika umetnija; za biblični pouk pa potrebujemo v prvi vrsti postavitev sv. R. T., ne pa prizora, ko je Jezus napovedal, da ga bo Juda izdal.
- Uprizoritev mora biti stvarno pravilna, t. j. biblične slike morajo ustrezati svtopisemskemu besedilu, pa tudi verstvenemu mišljenju katoliškega ljudstva; tudi ne smejo biti ne zemljepisno, ne zgodovinsko pogrešene.
- Katehet mora predvsem skrbeti, da uporablja samo pravno-dostojne in nespo- tekljive slike. Nekateri umetniki v tem oziru ne poznajo posebne rahločutnosti.
- Iz pedagoškega stališča se zahteva, da so slike prirejene primerno umevanju šolske mladine, preproste in otroške.

Vsem tem zahtevam ustreči — ne bo prav lahko. Le umetnik po božji volji utegne kaj res porabnega izvršiti. Kot takega označuje prof. Resch umetnika Schumacherja, čigar zbirka obsega 60 bibličnih umotvorov v velikosti 46×71 cm. (Založba: Isaria-München.) Posamezna slika stane na papirju nalepljena K 1'80; ako se jih več naroči, je cena zmernejša. — Kritiki prištevajo Schumacherjevo zbirko med najboljše, kar jih je točasno na razpolago.

II. Metodična uporaba slik. Preidem k drugemu delu meni odkazane naloge. Kako uporabljati slike pri verstvenem pouku, oziroma na kateri stopnji v katehezi se poslužim slike, ponazorila? Pripomnim vnaprej, da nimam v mislih samo bibličnih slik, ampak tudi slike in ponazorila, ki jih rabim pri verouku in pri liturgiki.

Nedavno smo imeli o tem vprašanju, ki se o njem v katehetskem slovstvu še ni mnogo razpravljalo, kratek razgovor v Ljubljani. Čula so se razna mnenja. Odločilen za to vprašanje je po moji sodbi večinoma predmet (katekizem, svetopisemske zgodbe, liturgika), včasih kakovost in velikost slike, včasih višji ali nižji oddelek, šole i. dr.

Pred kratkim sem zasledil v novem pedagoškem leksikonu¹ sledeče navodilo, ki se močno strinja s pravkar izrečeno trditvijo. Glasi se:

»Dort, wo das Bild eine bestimmte Stimmung für die didaktische Arbeit hervorrufen soll, gehört es auf die Stufe der Vorbereitung«, wo es direkt Anschauungsmittel oder Reproduktionsmittel für das wirklich geschaute ist, hat es seinen Platz auf der Stufe der Darbietung. Ist das Bild dagegen nur illustrierend, phantasie-stützend, wie bei der Verwendung im biblischen ... Unterricht, dann ist es bei der Zusammenfassung zu verwenden, wo es die Schilderung des Lehrers für das naive Kind gleichsam bestätigt. Bilder, die vorwiegend ihrer ästhetischen Wirkung wegen geboten werden, sind am besten am Schlusse der didaktischen Arbeit vorzuführen, um dann dem Schüler Gelegenheit zu geben, mit Muße sich noch in die Darstellung zu vertiefen.«

Ta razvrstitev se mi ne zdi neprimerna. Vidi se pa takoj, da se ozira to navodilo na kakovost slik in na kakovost pouka. Poglejmo, kaj svetuje:

- a) Ako ima slika namen, da zbudi v otrocih kako posebno razpoloženost za pouk in učenje, naj se pokaže slika takoj v začetku, ob pripravi na katehezo. — Po moji sodbi velja to pravilo za slike, ki jih rabim pri katekizmu. Pa bo kdo ugovarjal, češ, saj za ta namen ni dobiti primernih slik in učnih pomočkov. Tega bi opozoril na krasno, izborno francosko delo »Katekizem v slikah«.² Je sicer nekoliko dražje, a obsega okrog 70 velikih folio-ilustracij za ves katekizem, ki se jih katehet res lahko s pridom poslužuje.

Sliko, ki jo pokažem, zbudim pri otrocih zanimanje in pozornost; spravim jih v razpoloženje, ki ga zgolj beseda katehetova izlepa ne doseže. Ako n. pr. razlagam 12. člen apostolske vere, napovem najprej, kaj hočem razložiti, potem pa takoj pokažem veliko sliko iz omenjene zbirke, ki pred očuje srečo in veselje nebeščanov, obenem pa pristavim zraven še homogeno sliko, ki kaže muke po-

¹ Lexikon der Pädagogik (Herdersche Verlagshandlung Freiburg 1913), Band I., pg. 510.

² »Catéchisme en images«. Paris. Maison de la bonne presse. Rue Bayard 5.

gubljenih; — otroci so kar zavzeti ter pazno in zbrano slede nadaljnji razlagi.

- b) Ako je slika samo ponazorilo ali reprodukcija tega, kar so otroci — recimo v cerkvi — že videli, ima primerno mesto na drugi stopnji kateheze —: pri podavanju. To pravilo velja za slike, ki jih rabim pri liturgičnem pouku.
- c) Ako pa slika predmet kateheze samo pojasnjuje, ako je nekaka opora domišljiji, za kar so namenjene svetopisemske slike, potem vzamem sliko v roke pri tretjem delu kateheze —: pri pojasnjevanju (združenju, pri psihološki poglobitvi). Pri biblični katehezi bi torej sliko najprimerneje uporabljal potem, ko sem zgodbo ponovil in razložil.

To, kar se tu zahteva, je tembolj upravičeno, ker more le malo-katera slika biblično enotico docela fiksirati in obseči, ker povzame navadno samo kak posamezni, dasi najvažnejši in najodličnejši moment.

- d) Slike pa, ki jih nudimo bolj radi estetičnega užitka in vpliva, bi kazalo predočiti šele ob koncu, oziroma zaključku didaktičnega dela. Ako n. pr. govori katehet o lepoti čistosti, bo s pridom ob sklepu kateheze pokazal umetniško podobo prečiste Device, svetega Alojzija in drugih vzornikov čistosti. Ako razlaga in priporoča pobožnost do presvetega Srca Jezusovega, naj ob sklepu poživi pouk s primerno sliko.

Kljub vsemu pa, ako poudarjamo povsod potrebo in važnost razvijalne analize (monakovske ali psihološke metode), skušajmo spraviti tudi sliko pri verstvenem pouku, če le možno, v okvir pravil označene metode. Pravila psihološke metode mi pokažejo čas in način, kdaj in kako mi bo slika največ koristila.

Katehezo začnem s tem, da spravim otroke v primerno razpoloženje. Psihološka metoda zahteva najprej, da napovem, o čem bom govoril, kaj hočem razložiti (Zielangabe). Pri tej priliki se pokaže obenem slika, ki povede otroke na pozorišče, v središče tega, kar bo sledilo v prvem, glavnem delu kateheze: v podavanju (Darbietung).

Pozornost otrok se je zbudila nekoliko po napovedi, še bolj pa gotovo po sliki; željno pričakujejo, da bi kaj več izvedeli o vsebini slikovitega nazorila. V podavanju se katehet — kolikormoč in dopustno — naslanja na vsebino slike. (Ta se mora takrat imenovati praktična in vzorna, ako obsega enotno nazorilo, kajti enotnost je značilna zahteva psihološke metode.) Za nazorilo služi — kakor znano — lepa in resnična povest, zgodba, primera, dogodek iz otroškega življenja, še bolj pa slika, ki jo ob podavanju razlagaš. Bistvo tega, kar pred-očuje slika, obrazložiš tedaj pri prvem glavnem delu kateheze: pri podavanju. Nazorno podavanje je za dober izid kateheze največjega pomena. Kdor zna izbrati za podavanje v katehezi priprave zglede, bo otroke tako navezal na predmet, da se jim bo zdelo, kakor

da vse v resnici pred seboj vidijo; ako pa ima za pomoč še dobro sliko, ali si moremo misliti, da bodo otroci ostali brez interesa in brez koristnega sadu?!

Daljnja stopnja v katehezi zahteva razlago podanega in izvajanje nauka. Razlaga bo tem lažja, čim boljša je slika. Pri razlagi opozoriš podrobneje na posebnosti, ki jih je opaziti na sliki. Kaj takega pa, kar bolj učinkuje na voljo, pa lahko prihraniš za sklep, za uporabo v praktičnem življenju.

Slike torej nikakor nimajo namena, da bi bile mladini samo za zabavo in veselje; zato tudi ne zadostuje, da bi si jih otroci samo ogledali, marveč se morajo vanje poglobiti. Ako katehet s sliko ne ve drugega početi, kot da jo obesi na tablo ali na steno, potem bo večinoma le dosegel, da bodo otroci še bolj raztreseni. Po nekaterih šolah so slike vse leto obešene po stenah ali mostovžih — bolj za olepšavo, kot za prakso ali za vzgojo. Ta navada ne ustreza ne pravilni uporabi slik, pa je tudi z igmotnega stališča ni priporočati, ker se slike hitro pokvarijo.

Če sem izpočetka dokazoval in poudarjal veliko važnost slik za katehezo, nisem hotel pretiravati, kajti čudežev seveda tudi slike ne delajo, dasi bi bile še tako popolne in umetniške. O tem pa smo — upam vsaj — vsi prepričani, da imajo dobre slike med naravnimi pomočki, ki se jih katehet v šoli poslužuje, prvo mesto.

Arhangelj:

Nekaj za vse.

»Pustite male k meni priti ...« Tako govori najvišji Učenik, ki bi moral biti vzor vsem vzgojiteljem in obenem tudi smoter vsega dela na polju vzgoje. V svojih naukih nam podaja večnoveljavne principe za vzgojo ter zahteva, da se zanj vzgaja nežna deca. To dvoje mora vpoštrevati vsak pedagog, če hoče prav rešiti svojo težavno nalogo in zagotoviti srečo svojih gojencev.

Ako bi moral že sleherni učitelj v svojem delokrogu posnemati nebeškega Vzgojitelja in istotako k njemu voditi mlada srca, koliko bolj še katehet. Kot duhovnik je drugi Kristus; o njegovem delovanju bi morale veljati besede: »Vse po njem in za njega vse, čegar osebo presentira v šoli in zunaj nje.« Izpolnjevanje tega mu opraviči ime — katehet —, sicer bi se moral zadovoljiti samo z naslovom »veroučitelja«.

Res je, da je celotni predmet katehetov vzvišen, naravnost božji, vendar so posamezne tvarine važnejše mimo drugih. Kateri je pač najimenitnejši moment v katehizaciji? Prav isti, kot za vsakega človeka na svetu, namreč unija z Bogom v najsvetejšem Zakramentu. To je višek kateheze, ki mu mora katehet posvetiti vse sile. Po najnovejšem dekretu je treba že male otročiče seznaniti z naukom o Evharistiji in ga tekom

časa izpopolnjevati ter v dejanju izvrševati; vendar — kaj govori praktična stran o prejemanju nebeškega kruha?

Splošna tožba se sliši in izkustvo uči, da otroci hladno, nedostojno in brez zadostne priprave zlasti še zahvale pristopajo k mizi Gospodovi. Odkod ta nedostatek? Ali iz pomanjkljivega znanja o svetosti Njega, ki se skriva pod podobo bele hostije? Krivično bi bilo to očitati šoli. Vzrok se mora torej iskati drugje, in sicer v otroku samem in pa v cerkvi. Otroška lahkomiselnost, kateri se rada pridruži površnost in pa slabi zgledi odraslih, podero vse besede, s katerimi je katehet pripravljaj deco za dostojno in koristno zauživanje zakramentalnega Zveličarja. Odpravi naj se po moči to zlo in zacvetelo bo spoštovanje do Evhari-stije v hiši božji in kazal se bo obenem sad nebeške jedi med mladino in tudi pozneje v življenju. V dosego te pomenljive dobrote naj bi kot pomoček veljalo katehetom po naših šolah sledeče:

1. Sv. obhajilo med šolskim letom bodi vedno skupno; kjer je večja šola, posamezni razredi skupaj.
2. Vsakikrat pripravi v šoli deco za sv. obhajilo.
3. Bodi vselej navzoč med otroki pri šolskem sv. obhajilu, ako sam ne obhajaš.
4. Moli glasno z otroki pripravo in zahvalo.
5. Opozori na odpustke po sv. obhajilu.
6. Izpregovori nekaj besed po sv. obhajilu.

Na ta način boš praktično navajal deco k spoštovanju in vred-nemu prejemanju najsvetejšega Zakramenta in obenem najuspešneje upo-rabljal najboljše vzgojno sredstvo. Izkušnja uči, da vlada tam najlepša disciplina, morala in red, kjer se s pridom poslužujejo otroci nadnaravnih pripomočkov. Med temi zavzema sv. obhajilo prvo mesto. Ker se pa najlepši uspehi pri mladini kažejo tam, kjer Cerkev in šola skupno delu-jeta, zato naj bi tudi učiteljstvo ne prezrlo dneva šolskega sv. obhajila. Ne le mehanično nadzorovanje, ampak vzorno vedenje nadzorovalnega osobja bo otroku donášalo korist. Zato naj bi tudi krščansko učiteljstvo vpoštevalo označeno normo, morda celo nadomestovalo kateheta zlasti po deželi. Tako se godi po Nemčiji. Ali bi se ne dalo to tudi pri nas izvesti? Kaj praviš nato, krščansko učiteljstvo, zlasti vi člani Slom-škove Zveze? V preudarek! Ne vpliva li blažilno na otroke, če vidiyo svojega učitelja oziroma učiteljico, da moli ali celo z njimi pristopa k sv. obhajilu? Ali s tem ne raste avtoriteta učiteljstva v šoli in istotako pri ljudstvu, zlasti pri starših? In slednjič. Ali se z lepim zgledom oso-bito s prejemanjem sv. obhajila ne deluje vzgojno, ali se ne nudi malim najboljše vzgojno sredstvo? Na noge, prijatelji; strah na stran! Učitelj in katehet, oba skupaj, v edinosti in v istem duhu, roka ob roki, naj tudi za roko vodita izročeno deco k Njemu, ki za vse — za učiteljstvo in učence pogrinja mizo.

H. K.:

Materam.¹

Ako se vprašamo, kako je možno, da se otroci preprostih staršev dostikrat povzpno do odličnih in veljavnih mest ter visokih služb v človeški družbi, smo prisiljeni odgovoriti: Imeli so gotovo dobre matere, katerim je bil vedno pri srcu blagor otrok. Zato je prav koristno, če opozorimo matere na nekatere naloge in dolžnosti, ki jih imajo do otrok, do doma.

Družinski oče se bori za vsakdanji kruh, dela na polju, skrbi za svojo obrt, se trudi v tovarni ali v uradu. Mati pa gleda, da se možev zaslužek in pridelek dobro uporabi, razdeli; mati vodi gospodinjstvo. Njenega gospodinjstva pa ne stavimo v isto vrsto z gospodinjstvom kake tuje uslužbenke, ki to delo izvršuje le hlapčevsko, brez prave ljubezni. Skrbi vestne, krščanske matere je izročena tudi vzgoja in izobrazba otrok, ter časna in večna sreča njihova. Prav to se mora posebno poudarjati, kajti noben človek ne more bolje skrbeti za otroka, kot ravno dobra mati, ki je zanj nenadomestljiva izguba, ako jo je smrt iztrgala iz družine. Res je, da ima družba velik vpliv pri odgoji otrok; toda ne more se oporekati, da je ni boljše odgojiteljice in učiteljice od matere, ki se zaveda svoje dolžnosti in vzvišene službe ter se je zraventega za ta veliki poklic tudi kolikortoliko izobrazila in usposobila.

Mati je od narave odločena dati otroku vse: svojo kri, svoje moči in svojo nesebično ljubezen. Mati se radevolje iz naravne in še bolj iz nadnaravne ljubezni odpove v prid otrokom vsaki komoditeti, ugodnosti, miru in času, samo da bi videla odraščati svojega ljubljenega otroka v zdravju, sreči, veselju in zadovoljnosti. Ako pri tem mati vpoštevata, da odgaja otroka ne le za družbo, ne le za časno srečo, ampak za trajno blaginjo po smrti — kje najdemo potem boljšo odgojiteljico, spretnejšo učiteljico?!

Žal, da pri današnjih materah ne najdemo vseh lastnosti, ki jih vzgojeslovje združuje pod izrazom »m a t i«. Mnogo je mater, ki žalibog ne zaslužijo tega častnega pridevka, ker so podobne brezčutnim otroškim varhinjam, pestunjam. Koliko je danes žena, ki jih ne vodi v zakon ljubezen do otrok, ampak samo živalski nagon, ki z zločinskimi preventivnimi fabrikati oskrunja zakon in zakonsko srečo ter prevračajo božje naredbe v grešna početja najpodlejšje vrste. Kako naj od takih brezvestnih oseb pričakujemo, da bodo imele in ohranile pravo, res materinsko ljubezen do tistega, ali tistih dveh otrok, ki jih milostno še sprejmo v svoje družinsko okrilje! Če je sploh kaj ljubezni še ostalo, je ta ljubezen opičja, brez višjega poleta, brez nadnaravnega okraska. Zato vidimo, da se »gospoda« tako malo mení za deco; še tuje dojilje

¹ Nekatere misli za govor ob družinskih večerih.

jim poiščejo, da se otroci lahko navzamejo po mleku od tujih oseb povrhu še slabih lastnosti. V takih razmerah je pač težko govoriti in poudarjati, da je materina ljubezen največja na svetu.

V današnjih časih gole dobičkaželjnosti ni čudno, če se zakoni sklepajo zgolj iz gospodarskih in naravnih ozirov; ako v takih družinah ni zmisla za vzgojo, se ni čuditi. Toda uprav naloga šole in poštenih družin je, da se bo božja naprava sv. zakona bolj spoštovala in cenila, da bo svet bolje jel umevati in vpoštevati, kolikega pomena je uprav skrbna odgoja otrok, ki so dar božji. Ta zavest naj bi prešinila vse družine, da so otroci dar božje dobrotljivosti, da so otroci v čast in ponos poštemu staršem, ki bodo imeli v njih v starosti najlepše plačilo in najboljšo zaslombo, ako jih skrbno vzgoje. Zato pa naj bi se glasno zaklicalo v širni svet: Mati naj živi samo za otroke, nihče naj je ne ovira v tem poslu. Mati ne spada v tovarno, ne v urad, ampak v krog svojih otrok in v gospodinjstvo. Ni ga izlepa bolj kraljevega, bolj častivrednega poklica, kot je poklic dobre žene, ki je mati številnih otrok. — Na poštem družinskem življenju sloni občina, dežela, država; država, ki ji je na tem, da ne propade, mora varovati matere, mora jih ohraniti družinam.

Mati bodi »duhovnik« v družini v pravem pomenu besede. Njeno srce bodi lepo okrašen oltar ljubezni, na katerem vse, še celo samo sebe daruje ljubemu Bogu v blagor otrok, moža in družinskih članov. Mati bodi osrečujoče solnce hiše. V prvi vrsti pa deluj mati kot »duhovnik« družine za svoje otroke. Tu ne sme poznati ljubezen materina nobene meje. V srcu nosi mati svoje dete in marsikaka prošnja vzkipi k Bogu iz njenega srca, še preden je otrok zagledal luč sveta. Tu se mi zdi umestna beseda nemškega pesnika Goetheja, ki pravi: »Nič ni prikupljivejšega, nego videti mater z otrokom v naročju, in nič ni častitljivejšega, kot mati v sredi številnih otrok.«

Prizadevanje krščanskih mater in gospodinj pa mora podpirati šola, ki je zopet navezana na soglasje učiteljstva in občanov. Učiteljevo delovanje v šoli je človekoljubno, blagonsno, a težavno. Vzgoja v šoli more napredovati in imeti blagodejne uspehe, če se učitelj nič ne ozira na otroke bogatih ali v prijateljski zvezi stoječih staršev, ampak če ravna vselej in povsod nepristransko. Grajati in krotiti mora napake in pregrehe, naj se pojavijo kjerkoli. Iz tega je razvidno, da učitelj ne sme biti odvisen od občanov, če hoče pravilno vršiti svoje zvanje. V mladini leže zakladi, a te je treba odkrivati s pravo, vzajemno odgojo. Brez složnega in smotrenega vzgojnega delovanja pa bodo ostali ti dragoceni zakladi za vedno pokopani.

Katehetski vestnik

Katehetsko gibanje.

Prvi sestanek katehetov v tekočem šolskem letu je bil sklican dne 30. septembra. Ljubljanski srednje- in ljudskošolski katehetje so bili polnoštevilno navzoči, kar beležimo z zadovoljstvom ter s prošnjo, da bi bil ta »konveniat« za vzor naslednjim. — Ko so se določili spovedni dnevi za mladino ljubljanskih šol, bi bilo treba sestaviti delovni program za bodoče, kar pa ni lahko. Tvarine za razprave in posvetovanja sicer ne bo zmanjkalo, nekaj je preskrbe časovne potrebe, nedostatki, ki jih pokaže šolska praksa, nekaj pa študijsko napredovanje posameznikov v katehetski in pedagoški stroki. Dobro bi tudi bilo, če bi se, kakor že neštetokrat rečeno, oglasili tudi zunanji katehetje, ki se sej ne morejo udeleževati, s primernimi predlogi in nasveti, kaj bi bilo nujno za obravnavo. Žal, da je premalo odziva in ognja. Najbolj bi bilo ustrezno, to je prav gotovo, ako bi naše društvo moglo oskrbeti vzorne slovenske kateheze za naše ljudske šole. Seveda bi bilo treba najprej dobiti izbornega katehetskega praktika in pisatelja obenem, ki bi bil voljan prevzeti to breme, kajti drugače bi delo ne bilo enotno in celotno. Izdelki bi se potem predložili društvu, da bi jih izpopolnilo; delo bi v skupnem posvetu šlo počasi od rok, — a šlo bi. Vsekako bo treba seči tudi na to polje. — Pri prihodnjih sestankih bi bilo dobro, če se vzame v pretres še enkrat »Liturgika«, ki jo namerava spiritual Stroj za bodoče šolsko leto predelati. Nekaj privatnih posvetovanj o tej knjigi je že bilo, a škodilo ne bo, če se tega vprašanja še enkrat lotimo ter predvsem poskrbimo, da dobimo v liturgično knjigo tako razlago svete maše, ki bo za šolsko mladino sprejemljiva.

Zadnjič smo sprožili v našem listu misel, naj bi katehetsko društvo zastavilo svojo moč in vpliv, da bi čimpreje zagledala beli dan kratka hagiografija, namenjena slovenski mladini. Pisatelj

(priznan slovstvenik duhovskega stanu) se je že oglasil; potrebno bi bilo, da se tudi o tem nemalo vzgojnem in za verstveno življenje prevažnem vprašanju dodobra pomenimo v sejah našega društva.

Nadaljnja točka minulega sestanka je bilo posvetovanje glede skupne mladinske pobožnosti za srečo in blagoslov naši vojski. Po poročilu tajnikom o tozadevnih korakih se je soglasno sprejel nasvet, naj se priredi 3. oktobra popoldne skupna prošnjska molitev v zvezi s primernim nagovorom, h kateri se povabi vsa ljudskošolska mladina. (Slovesnost se je sijajno obnesla, udeležba nepričakovano velika.)

Prošnja nekaterih šolskih vodstev in staršev, naj bi otroci drugega ljudskošolskega razreda v zimskem terminu ne bili primorani, da se udeležujejo skupne šolarske sv. maše, se je rešila tako, da je katehetski zbor sklenil predlagati kn. šk. ordinariatu olajšavo za mesece december, januar in februar. (Umevno, da olajšavo samo za skupno šolsko sv. mašo.) Tajnik je nato posredoval pri škofijstvu, kjer se je reklo, naj katehetje uredijo to zadevo vzajemno z vodstvi svojih šol. Kjer se otrokom 2. razreda v navedenih treh mesecih spregleda udeležba skupne sv. maše (radi oddaljenosti in mraza), naj katehet dotičnim otrokom dopove, da niso oproščeni od svete maše, ampak da naj gredo k službi božji v ono cerkev, ki jim je najbližja ali najprimernejša.

Tako je prav. Za dekana v Trebnjem je imenovan č. g. Jožef Plantarič, doslej župnik na Dobrovi pri Ljubljani. Kadar zasede kako važno in častno službeno mesto, ki je hkrati iskren in delaven član našega katehetskega društva, nam je to obenem v zadoščenje ter v ponos in veselje. Predvsem se hvalimo, če pride na dekansko in nadzorniško mesto duhovnik, ki se ne le zanimlje za katehetsko stvar, marveč jo tudi sam vneto podpira ter širi in pri-

poroča društveno glasilo. Tak naš prijatelj je novi dekan Plantarič, ki je celo odbornik »Društva slovenskih katehetov«. Želimo mu vso srečo in blagoslov božji. Vemo, da bomo v njem, kot nadzorniku krščanskega nauka, imeli i v bodoče iskrenega poverjenika in trajnega pospeševalca katehetskega napredka.

Katehetske beležke.

Deset zapovedi. Pravila, ki naj bi bila merodajna ob sestavi novega katekizma, in ki jih je objavil strokovnjak H. Stieglitz, se lepo glase; težje jih bo dejansko uveljaviti. Evo jih:

1. Katekizem naj obsega pravilni katoliški nauk.

2. V njem ne sme biti teoloških definicij.

3. Naizustna tvarina naj se kolikor-moč skrči.

4. Kar za otroke ni nujno potrebno, pač pa koristno, da znajo, naj se sprejme med razlago.

5. Učna snov naj se nudi po možnosti v metodičnih edinicah.

6. Katekizem mora tudi vpoštevati asketični in vzgojni moment.

7. Katekizmov vprašanja morajo biti določna, kratka, didaktično pravilna.

8. Odgovori naj bodo kratki, jasni in konkretni; sploh v taki obliki, da se jih otroci lahko nauče.

9. Katekizem bodi sestavljen v preprostem, otroškem in popularnem jeziku; kljub temu naj se pa ohrani neka vzvišenost v njem.

10. Znotranja in zunanja oprema katekizmov bodi vzorna.

Skušnja nad skušnjo. V praški cerkveni provinci je bila početkom tega leta uveljavljena naredba o zahtevah glede župnijskega konkurza, dalje glede izpitov za srednje in meščanske šole in glede kvinkvenalnih preskušenj vseh mlajših duhovnikov. (K praški cerkveni provinci spadajo sledeče škofije: Praška, budjevejška, kraljevogradska in lito-meriška.)

Izpitni za katehete na meščanskih šolah se vrše vsako jesen. Predpogoji: Zrelostno spričalo, dokaz z dobrim uspehom dovršenega

bogoslovja in najmanj dveletno zgledno službovanje v duhovnem pastirstvu. Namen te preskušnje je, da kandidat dokaže zadostno znanje predpisane učne snovi in pa potrebno metodično ter pedagoško spretnost. Kandidati za katehetska mesta na meščanskih šolah morajo napraviti najprej pismeno nalogo brez ročnih pomočkov ob nadzorstvu določene komisije, in sicer: 1. Ekshorto z rekom, ki ga določi komisija; 2. izdelek praktičnega katehetskega ali pa pedagoškega vprašanja z natančno utemeljitvijo. Pri ustnem izpitu se zahteva: 1. Znanje dogmatike in moralke na temelju »Velikega katekizma« in z metodično uporabo bibličnih zgodb; 2. apologetika; 3. liturgika; 4. cerkvena zgodovina; 5. pedagogika, metodika in znanje šolskih zakonov. Zraven tega se zahteva od vsakega kandidata, da prednaša izdelano ekshorto in da ima javen nastop v kakem meščanskem razredu o tvarini, ki so mu jo prejšnji dan napovedali. Izpit traja tri dni. — Iz metodike, katehetike in pedagogike morajo napraviti izpit tudi oni kandidati, ki imajo doktorske diplome.

Priprava za srednješolska katehetska mesta. Vsi štirje škofijski ordinariati na Češkem so meseca maja objavili natančne predpise, ki določajo, kako in v kakšnem obsegu se naj vrše izpiti kandidatov za katehetske službe na srednjih šolah. Te določbe zahtevajo med drugim tudi hospitacijo kandidatov, ki mora trajati vsaj en semester, in sicer dve uri na teden. Glede hospitacije zaukazujejo ordinariati sporazumno z deželnim šolskim svetom ter z naučnim ministrstvom sledeče:

»1. Kandidatje, ki imajo že spričalo usposobljenosti za pouk na srednjih šolah, morajo vložiti potom ordinariata kolkovano prošnjo pri dež. šol. svetu, da bi se jim dovolilo hospitirati. Prošnjo je treba poslati vsaj en mesec pred pričetkom semestra ter priložiti usposobljenostno spričalo kakor tudi potrdilo neposrednjega predstojnika, da vsled hospitacije ne bo ovirano takratno dušnopastirsko ali katehetsko službovanje kandidatovo. V prošnji se navede srednješolski zavod, kjer želi

kandidat hospitirati, ter število teden-skih ur.

2. Ko dojde dovoljenje, se mora kandidat najprej predstaviti ravnatelju dotičnega zavoda ter škofijskemu komisarju; nadalje se mora pogovoriti z rednim katehetom glede praktičnih nastopov. Teden poprej, preden ima praktični nastop, je treba o tem obvestiti škofijskega komisarja.

3. Po končani hospitaciji si izprosi kandidat ravnateljevo potrdilo, ki se potem priloži prošnji za suplenturo ali stalno srednješolsko službo.

4. Škofijski komisar, ki je navzoč pri nastopu, odda svojo sodbo o tem neposredno ordinariatu.

5. Spregled hospitacij se dovoli samo tedaj, če je kandidat svojo didaktično in metodično spretnost in znanje že poprej nepobitno na ta ali drugi način izpričal; vendar se pa tudi v tem slučaju mora dobiti odobrenje c. kr. dež. šol. sveta.

6. Spregled je ali popoln ali pa samo delen, t. j. omejen na malo število ur.

7. Tudi dekret o spregledu se zahteva pri prošnji za stalno ali nadomestno službo.

To je vse prav in lepo; a mislimo, da velja tudi tu pregovor, da se nobena jed ne sné tako gorka, kot je kuhana — bodisi pri nas ali drugod.

Na realki v Idriji je nastavljen kot suplent k a t e h e t d r. A n d r e j S n o j, doslej prefekt v zavodu sv. Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano.

Zgledi.

Prilika iz 17. stoletja iz spisov Klementa Brentano. Neki deček čuje o učenem doktorju svetne modrosti, pa ne miruje tako dolgo, dokler ga ne sreča. Prosi ga, naj mu razjasni nekatera vprašanja, da si prisvoji vsaj nekoliko modrosti. Doktor se nasmehne ter mu rad postreže. Razgovor se vrši na javnem prostoru vpričo dobrih ljudi:

Deček: »Kaj je najboljšo na svetu?«

Doktor: »Dober prijatelj.«

Deček: »Ne; dobra vest. — Kdo je najmodrejši na svetu?«

Doktor: »Kdor je prečital največ knjig.«

Deček: »Ne; kdor samega sebe pozna. — Kdo je najneumnejši?«

Doktor: »Kdor najmanj zna.«

Deček: »Ne, ampak tisti, ki se s svojo vednostjo ponaša. — Kateri stan je najboljši?«

Doktor: »Doktorski stan.«

Deček: »Ne, krščanski stan. — In največja umetnost?«

Doktor: »Največja umetnost je — svet prav vladati.«

Deček: »Ne; samega sebe prav vladati. — Kdo je najbogatejši?«

Doktor: »Kdor ima največ denarja.«

Deček: »Ne, ampak tisti, ki ima vsega dosti. — Katera žival je najmočnejša?«

Doktor: »Lev.«

Deček: »Ne, ampak črviček, ki človeka in leva razje. — Katera žival uživa najnemirnejšo pijačo?«

Doktor: »Riba, ki pije morsko vodo.«

Deček: »Ne; muha, ki srce človeško kri.«

Navzoči čedaljebolj pritrujejo dečku. Doktor vznevoljen reče: »Norec zamore več vprašati, nego deset modrijanov odgovoriti. Zdaj te bom pa jaz izpraševal.«

»No, le,« pravi deček. Vsi se zasmejo, doktor pa začne:

»Kako velik je svet?«

Deček: »Tako velik, da ga more samo Bog obseči, vendar pa ne tako velik, kot je domišljavost ničeve posvetne modrosti.«

Doktor: »Ali zemlja visi, ali sloni, ali plava?«

Deček: »Tisti, ki jo obseže, jo tudi drži.«

Doktor: »Kaj je Bog delal, preden je svet ustvaril?«

Deček: »Šibe je spletal za tiste, ki ga dražijo s takimi vprašanji.«

S tem odgovorom je bila disputacija zaključena.

Nagla jeza. (Zgled za 4. zapoved.) Pred nekaj leti je bil v Galiciji na smrt obsojen mlad častnik, ker je bil v jezi zadal s sabljo smrtni udarec nekemu židovskemu krošnjarju. Duhovnik, ki ga je pripravljajal za zadnjo pot na morišče, je spoznal, da je v krščanskem nauku prav dobro poučen. Ko ga je vprašal, kako se je tako izpozabil, da je postal morilec, mu je častnik razjasnil, da je od narave

nagle jeze in da je mati bila do njega preveč mehka in popustljiva. »V silni razburjenosti in v naglici,« tako se je obtožil, »sem zabodel uboškega krošnjarja.« Duhovnik je poizvedoval tudi o njegovem prejšnjem življenju. Častnik mu je pripovedoval tako-le: Nekaj let sem hodil v srednjo šolo; ker pa nisem imel veselja, sem se odločil za vojaški stan. Mati pa ni hotela o tem nič slišati; večkrat sva se celo sprla radi tega. Nadejal sem se, da bo mati, kakor vselej, tudi to pot odjenjala, ter sem bil čedalje bolj nasilen. Mati me je nekoč radi tega v jezi zapodila iz hiše. Jaz pa si nisem dal

dvakrat reči, ampak sem spravil svoje reči skupaj ter sem se podal k vojakom, ne da bi se bil spravil z materjo. Ko sem zapuščal dom, mi je sestra še pri vratih zaklicala: »Čakaj! še na vislice prideš. Tako žalost delaš materi.«

Tu je prenehal častnik s pripovedovanjem, zastokal in vzdihnil, obenem pa so se potočile gorke solze kesanja po njegovih licih. Zaklical je: »O mama! Odpusti mi!«

Duhovnik je imel z njim globoko sočutje in usmiljenje, ga je spovedal ter pripravil na smrt. Častnik je ves poto-lažen šel na morišče.

Učiteljski vestnik

Pomen sedanje vojne. Minister za pouk in bogočastje ekszellenca Hussárek je naročil, naj se na ljudskih in srednjih šolah poučuje mladina o velikem pomenu sedanje svetovne vojske. Poudarja naj se osobito, kako je sedanji vojni čas združil vse avstrijske narode v složno in edinstveno navdušenje za domovino. Mladini naj se priporoča vestnost in pridnost, da bo mogla namestiti vrzeli, ki bodo nastale med izobraženci vsled vojnih posledic. Pouk v zgodovini in zemljepisju daje priliko, da se pokaže medsebojni vpliv posamnih narodov v gospodarskem, polit. in narodnem oziru.

Učiteljske izpremembe. Službeni mesti sta zamenjali (z dovoljenjem c. kr. dež. šol. sveta) učiteljici Smolik Marija v Blatni Brezovici in Josipina Zakrajšek-Verce v Vavti vasi.

Imenovanje. Cesar je imenoval ravnatelja goriške državne gimnazije (s slovenskim učenim jezikom) vladnega svetnika dr. Ivana Bezjaka za deželnega šolskega nadzornika. Pride-ljen je v službovanje kranjskemu dežel-nemu šolskemu svetu.

Padel je na bojnem polju Pavel Ku-ralt, učitelj v Šmarju in rezervni kadet 27. pešpolka.

Ranjenci med slovenskim učiteljstvom: Fr. Jaklič ml., učitelj v Radovljici; Martin Vrečko, učitelj v Šoštanju; Avg. Waschte, c. kr. učitelj v Trstu;

J. Blazinšek, učitelj iz Zibike na Štajerskem; Herman Ipavec, učitelj C. M. šole pri Sv. Jakobu pri Trstu.

V vojnem ujetništvu v sibirskem mestu Omsk se nahaja Fr. Silvester, nadučitelj v Boh. Bistrici; iz njegovih poročil je razvidno, da se našim ujetnikom na Ruskem ne gódi preslabo, ker se znajo z domačini po slovensko pomeniti. Ujetnik na Ruskem je tudi Karel Jeretina, učitelj v Domžalah. Obadva naša tovariša sta bila po nekaterih poročilih prišteta že med padle, zato smo se tembolj razveselili, ko smo čuli, da še živita, četudi ujeta. Ista usoda je doletela gotovo še marsikaterega našega tovariša, dasi o njem ni nobenega glasu.

Za vojake. Učiteljski zbor na dekliški osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani je sklenil od svojih mesečnih dohodkov darovati 1% za nakup volne, ki jo bodo učenke porabile pri izdelovanju pletenin za naše vojake v Galiciji.

Voditeljica in učiteljica deške ljudske šole v ljubljanskem Marijanišču s. M. Terezija Hanzelič je imenovana za prednico. Marijaniški zavod je s tem imenovanjem dobil za voditeljico spretno vzgojiteljico šolskih otrok.

Provizorične službe. V Hinjah gosp. Anton Pugelj (kot voditelj); v Žireh gđč. Maksimilijana Gross; v Ribnici gosp. Rudolf Pečjak.

Smrtna kosa. Dne 20. septembra je umrla v Mengšu ondodna učiteljica gospa *Frančiška Stepischnegg-Schettina*. Otrokom je bila skrbna vzgojiteljica ter vsled prikupljivega nastopa splošno priljubljena. — V Ljubljani so dne 26. septembra pokopali učitelja gospoda *Ivana Okorn*. Bolehal je dalj časa; mučila ga je vodenica. Zadnja leta je služboval na nemški deški šoli v Ljubljani. Malo dni pred smrtjo je prišel še v šolo h konferenci ter bil — kakor vedno — vesel in šegav. Za smrt je bil lepo pripravljen. Ena hčerka njegova, *Regina*, se je tudi posvetila učiteljskemu stanu ter slušbuje v št. Juriju pod Kumom.

Ljubljanske šole so pravočasno pričele s poukom, ki je skorajda reden. Edinole na dekliškem liceju se je začetek za nekaj dni zakasnil. — Meščanska šola v Krškem ima redni pouk od 16. septembra dalje.

Izobrazba učiteljskih aspirantov. V nemškem državnem zboru je bil vložen katoliški centum predlog, ki naj bi pospešil akcijo za temeljitejšo in za boljšo situacijo učiteljstva. Enako in podobno so predlagale tudi skoraj vse druge stranke v parlamentu: nekatere so se potezale za akademično izobraženje, da bi namreč smeli učiteljski abiturienti nadaljevati študije na vseučilišču, druge so se zadovoljile s tem, da se izpopolnijo in razširijo že obstoječi akademični tečajji za učitelje. Po pojasnilih naučnega ministra, ki je zatrjeval, da so se ome-

njeni tečajji prav dobro obnesli, in da vlada ni voljna, da bi se v tem oziru lotila novih naprav, je bil z večino glasov sprejet predlog za izpopolnitev že obstoječih akademičnih tečajev.

Koedukacijsko vprašanje se je nedavno zopet pretresalo v nemškem parlamentu. Poslanca katoliškega centra *Dittrich* in *Kesternich* sta izjavljala, da naj se skupna vzgoja dečkov in deklic trpi samo še na enorazrednih ljudskih šolah, kot neka naprava za silo. — Isti poslanec *Kesternich* se je v gorkih besedah potezal za

brezposelne učiteljice, ki jih je bilo pred izbruhom vojske po izjavi vladnega zastopnika 2500, med njimi 1900 katoliških. Želel je, naj bi se ustanovila nova učiteljska mesta, v kolikor je v interesu ljudske šole; zagovarjal je tudi mnenje, da so za vzgojo v nižjih razredih, zlasti pa v višjih razredih dekliških šol, najbolj sposobne ženske moči. — (Vprašanje brezposelnih učiteljic je vojska hitro rešila.)

Usposobljenostne preskušnje za ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu se prično na c. kr. učiteljišču v Ljubljani v petek, dne 20. novembra, ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preskušnji je po šolskem vodstvu predložiti c. kr. okrajnemu šolskemu svetu pravočasno tako, da bodo do 16. novembra v rokah izpraševalne komisije.

Raznoterosti

Razglas o sprejemu učencev v kmetijsko šolo na Grmu. Meseca novembra se prične na Grmu novo šolsko leto za učence zimske in letne šole. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca, letna šola celo leto od novembra do konca oktobra. Učenci plačujejo na mesec za hrano in stanovanje po 30 K. Podpore potrebni sinovi kranjskih posestnikov se sprejemajo tudi na prosta mesta. Prošnji za sprejem in za prosta mesta je priložiti: 1. rojstni list,

2. zadnje šolsko izpričevalo, 3. zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, 4. izpričevalo o lepem vedenju, 5. izjavo staršev ali varuha, s katero se zavzuje plačati stroške šolanja. Prošnjo, ki je kolka prosta, je poslati ravnateljstvu šole na Grmu do 25. oktobra t. l. — Od deželnega odbora kranjskega. V Ljubljani, dne 25. septembra 1914.

Novo vseučiliško poslopje v Curihu stane polšesti milijon mark. Načrte je napravil arhitekt *Moser* iz Karlsruhe.

Decentralizacija šolske uprave bodo izvršili tudi v Nemčiji. Novela k zakonu deželne uprave je že izdelana ter bo prilično predložena državnemu zboru. Učiteljstvo se za to predlogo nič kaj ne ogreva.

Letošnji god našega presvetlega cesarja dne 4. oktobra se je praznoval v znamenju molitve, prav po želji častiljivega vladarja samega. Škofje vseh avstrijskih kronovin so bili izdali navodila, kako in v kakšnem obsegu naj se izvrše pobožnosti za zmago našim armadam. V Ljubljani je mladina vseh ljudskih šol imela na predvečer cesarjevega godu ljubko, a veličastno prošnjsko slovesnost, pri kateri je bilo navzočih skoro 4000 dečkov in deklic. Po kratkem, a tehtovitem nagovoru kanonika Nadraha so se vrstile molitve in pesmi v čast presv. Srcu Jezusovemu in na čast Mariji Pomočnici, da bi ljubi Bog prikrajšal dneve hude poizkušnje in dodelil čimpreje milost srečnega miru in častne zmage. Slovesnost ta je bila neprisiljena, udeležba prostovoljna, zato zaslužio tembolj pohvalo oni zavodi in

šole, ki so se skoraj polnoštevilno z učiteljstvom vred potrudile v stolnico. Omenjamo predvsem deško osemrazrednico, III. deško šolo (na Vrtači), Lichtenturnično dekliško osemrazrednico, dekliško šentjakobsko šolo i. dr. Ljubi Bog naj usliši naše prošnje.

Tudi vojskine posledice. Vsled naredbе pruskega naučnega ministrstva Rusi, Srbi in Japonci ne bodo mogli biti več vpisani na pruskih vseučiliščih.

Zoper alkohol. Ogrsko notranje ministrstvo je izdalo naredbo, ki prepoveduje dajati vojakom ob postajah alkoholne pijače. Enaka prepoved je bila izdana v Nemčiji takoj ob početku vojske.

Vsled vojske bolj mehki. Ogrski naučni minister je izdal naredbo, ki dovoljuje, da se sme pri pouku na ljudskih šolah vpoštevati narodni jezik. To velja zlasti za slovanske in rumunske okraje. V višjih razredih bo pa rumunščina, oziroma slovaščina (ali drugi slovanski jeziki) samo obvezen učni predmet.

Slovstvo in glasba

Janet Erskine Stuart: »Über die Erziehung katholischer Mädchen« (aus dem Englischen mit Erlaubnis der Verfasserin ins Deutsche übertragen. — Freiburg im Breisgau. Herdersche Verlagshandlung.) je izvrstna ročna navodilna knjiga za vse, ki vedo ceniti, kolike neprecenljive vrednosti je vzgoja deklic. Knjiga vsebuje zaklad dobrih misli, podaja množino vzgojnih pripomočkov, uporabnih doma in v šoli, pri vzgoji in pouku, — zame-tuje po zdravem načinu slabe metode, obenem pojasnjuje resničnost zmeta-vanja metod in jasno pove, kaj se dá praktično dobro uporabljati. Vse hibe pri učnem postopanju so kar matematično naštet; navaja prav umljivo, kako jih odstraniti, odpira nove, moderne učne poti in vé ceniti tudi starejše metode. Postavlja cilj predmeta v kratkih bese-

dah in zelo precizno, slednjič pripelje vse k viru vsega dobrega — k Bogu. Visoka pisateljica si je s finim čutom opazovanja nabrala množino izkustev na pedagoškem polju, podaja nam nabrani zaklad v prekrasni pisavi. Kdor hoče koristno uživati to knjigo, naj odloži dnevne skrbi in naj se vglobi v misli visoke pisateljice. Navdušen in hvaležen bo odložil knjigo. M. Šerc.

Kraljica sv. rožnega venca v Pompejski dolini je naslov knjižice, ki je izšla na 48 straneh, z mnogimi zgledi in čudeži in vsemi potrebnimi molitvami na čast Kraljici sv. rožnega venca. Knjižica, ki ima namen, to posebno koristno pobožnost pospeševati in gojiti, je vredna, da se splošno razširi. Dobi se za zelo nizko ceno 20 vinarjev v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Razpis učiteljskih služb

Št. 1568/m. š. sv.

Razpis službe.

Na pomožnem oddelku za duševno zaostalo mladino na IV. mestni deški ljudski šoli je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 21. septembra 1914, št. 6528, stalno popolniti na novo ustanovljeno učno mesto s sistemiziranimi prejemki.

Zahteva se poleg kvalifikacije za stalno nameščenje na občnih javnih ljudskih šolah tudi dokazilo o potrebni praksi na kakem otroškem vrtcu in pa na kakem pomožnem razredu za duševno zaostalo mladino.

Pravilno opremljene prošnje za zgoraj omenjeno učno mesto je vlagati pri

predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta najkasneje do 28. oktobra 1914.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri podelitvi ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski,
dne 30. septembra 1914.

V radovljiškem okraju: Učno mesto na trirazrednici v Srednji vasi. Natečaj poteče 20. oktobra 1914.

Cenjenim naročnikom naznanjamo, da smo ves primanjkljaj prvih treh števil letošnjega letnika nadomestili s povečanim obsegom v 5., 6. in 9. številki.

Uredništvo.

